

MEDALLES ACADÈMIQUES JOSEP PELLA I FORGAS

JOSEP PELLA I FORGAS

(Begur, 1852 – Barcelona, 1918)

Biografia a càrrec del Dr. Aram Monfort Coll

Trajectòria d'un home il·lustre

Després de superar els cursos de batxillerat al col·legi dels Escolapis de Girona, es va llicenciar en dret civil i canònic a la Universitat de Barcelona. El juny de 1876 es va incorporar a l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona (ICAB)– on, com era norma no escrita entre els advocats novells, va començar exercint el torn d'ofici durant els tres primers anys de professió a la ciutat (amb despatx a la Gran Via de les Corts Catalanes 214, a tocar de la plaça Universitat). Va ser membre de la Junta de Govern del Col·legi des de 1889 fins a 1892. Compromès amb el funcionament ordinari de la corporació, juntament amb Guillem M. de Brocà, Manuel Duran i Bas i altres va formar part de la comissió que l'any 1891 va redactar el nou catàleg de la biblioteca col·legial; també va ser un dels responsables de la restauració de la sala de lletrats de l'Audiència de Barcelona.

Tal com es pot constatar en el seu expedient professional, consultable a l'Arxiu Nacional de Catalunya, també va exercir l'advocacia a Madrid, motiu pel qual es va col·legiar al Il·lustre Colegio de Abogados de Madrid entre febrer de l'any 1883 i maig del 1886.

Va tenir una important projecció social: va ser membre de la Comissió Provincial de Monuments i corresponsal de l'Accademia Italiana d'Araldica i de l'Accademia della Storia; va presidir l'Ateneu Barcelonès l'any 1893 –afavorí els acords entre aquest i l'ICAB, especialment en temes relacionats amb la biblioteca que eren d'evident interès comú i impulsant l'oficialitat del català en la institució– i participà a la Societat Econòmica Barcelonesa d'Amics del País (1900–1904); també va formar part de la Junta de Museus de la Ciutat (en tant

MEDALLES ACADÈMIQUES JOSEP PELLA I FORGAS

que regidor de l'ajuntament de la capital catalana, 1902–1905), de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació (des de 1905), de la Junta de Belles Arts i de la Real Acadèmia de Bones Lletres (des de 1911 fins la seva mort). L'any 1881 va ser un dels impulsors –de fet, el secretari– de la primera Acadèmia de la Llengua Catalana, una iniciativa no reeixida –només va funcionar durant un any.

La seva abundant producció gira al voltant de tres eixos fonamentals: el polític, l'històric i el jurídic. Destaca singularment la combinació dels dos darrers: podem qualificar el biografiat d'historiador del dret català preclar. Quan encara cursava els estudis de jurisprudència va iniciar-se en la recerca històrica a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, on degué nàixer la seva predilecció per la història medieval catalana, que es consolidaria amb el pas dels anys –en coautoria amb Josep Coroleu i Inglada, Pella publicaria *Las Cortes catalanas* l'any 1876, *Lo sometent* (1877) i *Los fueros de Cataluña* (1879). Precisament, aquesta activitat professional i científica és la que donà una coherència inqüestionable a la seva activitat política: no només va desenvolupar càrrecs directius a la Lliga Regionalista (fins la seva defenestració l'any 1905), també va demostrar ser un articulista consumat a la premsa de l'època. Es recorden textos seus en diaris i revistes com, per exemple, *El Federalismo*, *Sometent*, *Revista Jurídica de Cataluña*, *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras*, *La Renaixensa*, *Revista de Gerona*, *Revista Històrica*, *Revista Històrica Latina* (que va fundar conjuntament amb Elias de Molins) o *La España Regional* –publicació que glossarem tot seguit–.

Petjada al catalanisme

La seva militància –literalment, fundacional– a les organitzacions Jove Catalunya (1870–1875) i, a partir de 1891, la Unió Catalanista és bona mostra del seu incipient catalanisme, que, contextualitzat en l'època vuitcentista, en paraules de Josep Termes, «volia dir descentralització, la regionalització d'un Estat espanyol malgrat tot unitari, cosa que és un clar precedent de l'autonomisme posterior del catalanisme, que no seria ni separatista ni federal». Tal com va deixar escrit Pella en un article publicat el 17 de juny de 1887 a *La España Regional*: «Los autonomistas catalanes peleaban como fieras para

MEDALLES ACADÈMIQUES JOSEP PELLA I FORGAS

sostener con honra su título de españoles; y tan acendrado era y es su españolidad, que ni aún ofreciéndoles Napoleón los deseados fueros, quisieron hacerle caso. Este hecho y otros más que registra la historia de nuestro siglo demostrarán al mundo que entre la buena fe del autonomismo catalán y la del autonomismo americano, media un abismo de sentimiento español». Bona mostra d'aquest plantejament va ser que, juntament amb altres reconeguts juristes catalans del moment, va participar en la redacció de la "Memoria en defensa de los intereses morales y materiales de Cataluña" adreçat al rei Alfons XII el 1885; el text ha passat a la història amb un nom ben significatiu: *Memorial de Greuges*.

Seguint amb aquesta línia ideològica i política, Pella va ser un dels editors de la revista mensual *La España Regional* (1886–1893) juntament amb Eusebi Güell –col·laborador econòmic imprescindible–, Ferran Alsina i Francesc Romaní i Puigdengolas –director–; la publicació actuà com a altaveu d'un plantejament polític compartit per bona part d'aquesta generació de joves catalanistes del darrer terç del segle XIX. La clau de volta del seu argument era la defensa del sistema monàrquic, tot establint un corpus doctrinal regionalista d'àmbit estatal fonamentat en la defensa dels valors tradicionals, la confessionalitat catòlica de l'Estat de la Restauració, el proteccionisme econòmic i el corporativisme de base local (el sufragi corporatiu) per superar el parlamentarisme canovista. Les similituds ideològiques amb allò que, anys més tard, van ser les Bases per a la Constitució Regional Catalana (popularment conegudes com Bases de Manresa, 25–27 de març de 1892), són evidents. La revista va tenir poca repercussió a nivell estatal; en canvi, va comptar amb el suport explícit del foralisme basc i navarrès.

El 1905, Enric Prat de la Riba, el pal de paller del regionalisme de començaments del segle XX, assenyalaria la importància del nostre personatge, tot afirmant que el seu objectiu havia estat el de «desvetllar las energias dormidas de las altras nacionalitats iberiques esclavas com la nostra, a crearhi relaciones, a crearhi amistats y alianzas pera la lluita» (en aquesta cita

MEDALLES ACADÈMIQUES JOSEP PELLA I FORGAS

d'època i en les següents, s'ha respectat la grafia original). Pella, en canvi, havia qualificat despectivament de «constitucioneros catalans» Prat de la Riba i els altres autors de les Bases de Manresa –entre els quals destacaven Josep Coroleu i Inglada, Lluís Domènech i Montaner, Àngel Guimerà, Joan Josep Permanyer i Joaquim Vayreda–. Aquest clar distanciament del catalanisme conservador el va aproximar al conservadorisme espanyol que podia mostrar una certa sensibilitat per la qüestió descentralitzadora, especialment Francisco Silvela que, en el seu pas pel ministeri de Governació, va plantejar una reforma descentralitzadora. Tal reforma, a bastament comentada pel nostre biografiat des de les pàgines de *La España Regional*, no va arribar a cristal·litzar.

Tot i les diferències estratègiques i tàctiques, l'evolució de Pella dins el catalanisme en el tombant de segle va ser evident. Va passar de la reivindicació estrictament social, cultural i professional que podríem qualificar d'apolítica i que es negava a presentar-se a les eleccions, adduint que «són la esperada ocasió en que lo caciquisme desplega sas males arts pera afavorir dels uns la inflada vanitat, dels altres lo egoista interès, y may, ó casi may, los sagrats interessos de la patria» (“Manifest de la Lliga de Catalunya”, *La Renaixensa*, 28 de gener de 1891), a participar activament del sistema electoral i polític del moment. Així, es va presentar a les eleccions legislatives com a candidat independent i conservador per la Bisbal a les eleccions de 1891 i de 1893; no va ser fins tres anys més tard que va aconseguir l'anelhada acta parlamentària (com a independent per Girona) i, com demostra la fitxa de l'Archivo del Congreso, només la va poder conservar durant dos anys. Posteriorment, va deixar la seva província natal per fer política a la capital catalana: el 1901 va instal·lar-se a Barcelona, on va participar activament en la creació de la Lliga Regionalista i, el mes de novembre, obtingué una acta de regidor municipal.

L'obtenció del càrrec no va estar exempta de certes tensions dins el partit, per una disputa arran de la presentació de dues candidatures “oficiosas” en el mateix districte electoral i per problemes de finançament; tot va ser degudament solucionat, com va deixar escrit el biografiat en la correspondència creuada amb Enric Prat de la Riba que es conserva a l'Arxiu Nacional de Catalunya: «el sacrifici doble, el faig com n'he fet tants altres de ben grans per la causa de Catalunya desde ma primera joventut: disposin doncs vostès lo que

MEDALLES ACADÈMIQUES JOSEP PELLA I FORGAS

vulguin [...] Al prendre aquesta resolució estrema m'entrego a la caballerostiat de vostès [...] que no voldran me rompi una vegada més el cap en la lluita electoral (com a Girona) y m'enfonsi y m'haja de despedir de vostès pera sempre».

El salt a la política institucional

Mentre era regidor de Barcelona, Pella va participar en la comissió que va elaborar la proposta d'una nova llei municipal que va ser elevada al Senat. Era la primavera de 1902. En essència, es proposava dotar de major autonomia administrativa els més de set mil tres-cents municipis espanyols que tenien menys de dos mil habitants –només dues mil nou-centes localitats superaven aquest topall demogràfic i, per tant, tenien autonomia de funcionament al marge de la més estricta jerarquia administrativa de l'Estat–; l'autonomia hauria de concretar-se, per exemple, en la possibilitat d'escollir alcaldes, designar secretaris municipals, elaborar pressupostos propis per obra pública sense necessitat d'autorització governativa, etc. Dit amb altres paraules, el consistori barceloní defensava la «necesidad de descentralizar la vida municipal y estimular la intervención de los ciudadanos, haciéndoles ver que las arbitrariedades torpemente realizadas y por ellos perezosamente consentidas, tendrán ulteriormente difícil remedio».

La trajectòria política de Josep Pella va quedar truncada l'octubre de 1905 quan va ser apartat del partit arran d'una maniobra política interna confusa. Altre cop, la presentació de més d'una candidatura oficial en diversos districtes es complicà amb el seu possible nomenament com a membre de la Junta de la Lliga. La primera qüestió no deixava de ser un déjà-vu del què ja havia passat el 1901; això va preocupar el nostre biografiat que, en correspondència creuada amb Enric Prat de la Riba, afirmava que: «y serà si no s'atura, un gran escàndol y ens llevarà la forsa moral que avuy tenim per haver purificat el sufragi de Barcelona, porque aixó se sabrà y s'publicara naturalment en son dia, es massa gros». Cal situar aquests problemes interns en una

MEDALLES ACADÈMIQUES JOSEP PELLA I FORGAS

conjuntura barcelonina molt singular on es barrejaven qüestions específiques: per una banda, la creixent tensió amb els republicans i, per altra banda, la imperiosa necessitat de relleus en el lideratge polític efectiu del partit. Pella va ser expulsat de la Lliga sota una acusació de falsificar actes electorals; la historiografia més solvent ha demostrat que, malgrat tenir un fons de veritat, aquesta acusació hauria de ser matisada car sembla que era una pràctica relativament habitual dels partits polítics del moment.

Malgrat els entrebancs esmentats, cal recordar que Pella va assumir un rol destacat en el catalanisme polític que s'anava articulant a començaments del segle passat, i que això tenia una clara projecció social i professional. Així, l'estiu de 1900 va ser el principal impulsor –sense oblidar altres reconeguts advocats com Joan de Déu Trias i Giró, Raimon d'Abadal i Calderó, Amadeu Hurtado i Miró i el mateix Enric Prat de la Riba– d'una proposta corporativa per modificar la Llei d'enjudiciament criminal, «en el sentido de reconocer y declarar el derecho que por naturaleza tienen de usar de sus respectivos idiomas cuando son procesados, testigos, peritos, abogados y jurados, en los juicios orales y por jurados los habitantes de los territorios de las Audiencias Provinciales de Barcelona, Coruña, Palma de Mallorca, Valencia, Alicante, Bilbao, Castellón, Gerona, Lérida, Lugo, Orense, Pontevedra, San Sebastián, Tarragona y Vitoria»; ahora, demanaven que les sales del civil d'aquestes Audiències Territorials i les respectives Audiències Provincials tinguessin, com a mínim, un magistrat natural d'aquestes regions per evitar discriminacions per motius lingüístics.

El despertar d'un historiador

Pel que fa al camp de la ciència històrica, va ser un dels homes més destacats de la seva generació. Formava part d'aquells professionals que, malgrat destacar en la història local –la seva obra cabdal va ser *Historia del Ampurdán* (1883), on oferí un testimoni detallat de restes prehistòriques i medievals d'aquella comarca gironina–, va saber marcar el pas cap al positivisme i va endreçar la historiografia bo i despullant-la, en la mesura d'allò possible, de les exageracions mistificadores del passat. Prat de la Riba afirmà que els estudis del nostre biografiat «sistematitzen totes les institucions

MEDALLES ACADÈMIQUES JOSEP PELLA I FORGAS

polítiques de la nostra terra, les segueixen fins a la seva hora d'esplendor, i no les abandonen fins que cauen definitivament en la presa de Barcelona per Felip V les unes, amb la constitució de Càdiz i el període constitucional les altres». No és agosarat afirmar que Josep Pella i Forgas va acabar sent el pont entre la tradició romàntica i el catalanisme polític.

Gràcies a la seva obra *Periodisme. Estudis històrics de Catalunya* (1879) el podem considerar el primer historiador del periodisme al Principat. L'estudi, publicat en quatre entregues a través de la revista quinzenal *La Renaixensa*, fou quelcom més que un simple catàleg o repertori de la realitat històrica del periodisme català des del segle XVII fins al segle XIX. L'objectiu era demostrar l'existència del periodisme polític, fer història de l'opinió pública catalana de part del Vuit-cents i, al mateix temps, analitzar l'evolució de la llibertat d'impremta i d'edició al país. Considerem especialment interessant la seva anàlisi sobre la capacitat (legal, s'entén) de traduir textos forans en diferents conjuntures històriques, ja que «el periodisme no es pas la mateixa història ni una forma d'ella, sinó un arxiu de moltes y contraries cartes, la veritat de las quals pertoca y deu saber l'historiador coneixe, y així espigolant, triant ab rahó freda y paciència, havent per guiatje relacions, que quasi podriam dir náuticas, fetes ab la intenció si bé que majors de mèrits, com la que ara la nostra pluma ocupa, escriu la historia contemporanea».

Faceta jurídica d'un home erudit

Si ens centrem en Pella com a jurista, cal destacar el seu *Tratado de las relaciones y servidumbres entre las fincas. Examen especial de las ordenaciones llamadas de "Santacilia"* (1901), on defensava la necessitat que els lletrats rebessin una formació completa que superés el coneixement jurídic estricte. Tot partint del model de «jurisprudència antiga», es mostrava obertament partidari d'una formació professional que inclogués coneixements d'història, filologia, sociologia i filosofia del dret.

MEDALLES ACADÈMIQUES JOSEP PELLA I FORGAS

Aquest potent fil metodològic i argumental el va seguir desenvolupant en la seva monografia *Llibertats i Antich Govern de Catalunya* (1905), un recull de les conferències que l'any anterior havia fet a la Federació Escolar de Barcelona. En aquesta obra hi explicà el significat específic i singular del Principat: «mostra com les paraules Principat ab que era conmeguda nostra Nació y Princep, son sobirà, no's referexen al títol nobiliari, sinó en sentit de sobirania, o sía lo nervi, la força de la nacionalitat. Principat es la primera dignitat y autoritat o govern entre'ls que de dret són lliures, mentre que regne es la potencia d'un govern sobre gent subjecta». Anys més tard, amb *Codificación moderna y codificación catalana. Sistema de la Ley escrita en las Constituciones de Cataluña* (1912), corroborà l'argument: calia un funcionament jurídic pragmàtic per al Principat, basat no pas en grans principis immutables, sinó en els casos d'Alemanya i dels cantons suïssos, que, tot mantenint una capacitat legislativa pròpia, quedaven emparats pel govern central. Sens dubte, *Codificación moderna y codificación catalana* era un llibre amb una clara intencionalitat política; això va fer que en la ressenya publicada per l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) anys després (concretament, el 1923), el també jurista i polític Ferran Valls i Taberner no s'estigués de criticar: «[l'obra] ens apareix com una construcció de gran volada, però que no té una base objectiva prou sòlida, sinó que està bastida sobre uns fonaments que són més aviat producte de la potència imaginativa de l'autor, combinar a la seva faisó els coneixements variats i copiosos que tant per les seves pròpies recerques com per la familiarització amb la bibliografia històrica i jurídica, posseïa». Cal destacar que, en aquells moments, l'autor de la crítica seguia fent-se dir Ferran, encara era un dels prohoms de la Lliga Regionalista i també era membre de la Junta de Govern de l'ICAB; encara havien de passar anys perquè fos don Fernando Valls Taberner, intel·lectual orgànic del primer franquisme autor del famós “La falsa ruta”.

L'agost de 1899, Pella havia estat un dels autors de la memòria que la comissió de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Barcelona havia elaborat sobre quines institucions jurídiques catalanes calia conservar en l'Apèndix del Codi Civil de l'any 1890. L'informe va ser publicat el mateix 1899 per l'editorial barcelonina Imprenta y Litografia.

MEDALLES ACADÈMIQUES JOSEP PELLA I FORGAS

Malgrat el que s'ha dit fins aquí, no podem caure en l'error de pensar que la producció científica de Pella va estar guiada només pel seu evident ideari catalanista; la seva validesa i capacitat d'innovació professional havia quedat demostrada amb l'obra *Las patentes de invención y los derechos del inventor* (1892), un estudi on aportà nous criteris jurídics en una matèria original com era la propietat industrial. Per acabar aquest ràpid repàs a la seva producció jurídica, cal citar la seva monumental i darrera obra, elaborada conjuntament amb Guillem M. de Brocà, *El Código civil de Catalunya. Exposición del Derecho Catalán comparado con el Código Civil*. Mitjançant els tres extensos volums d'aquesta obra, Pella donà forma a un projecte que culminaria la seva trajectòria professional i vital: va ser el primer tractat recopilatori del dret civil català vigent després de l'aprovació del Codi unitari el 1889. El propòsit implícit del treball no fou cap altre que explicitar quins eren els elements constitutius propis del dret civil català i, en paral·lel, definir els límits i les compatibilitats amb el flamant codi civil espanyol.

Josep Pella i Forgas va morir la tardor de 1918. Va ser una de les primeres víctimes barcelonines de la pandèmia de grip que afectava una Europa que tot just vivia les darreres batzegades de la Gran Guerra.

MEDALLES ACADÈMIQUES JOSEP PELLA I FORGAS

DOCUMENTACIÓ D'ARXIU

- Archivo del Congreso, Fondo Histórico de Diputados (1810 – 1977)
- Arxiu Nacional de Catalunya, Fons Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de Barcelona.
- Arxiu Nacional de Catalunya, Fons Personals – Enric Prat de la Riba.
- Arxiu Nacional de Catalunya, Fons Personals – Josep Puig i Cadafalch.
- Arxiu Nacional de Catalunya, Fons Institucions – Junta de Museus de Catalunya

PRODUCCIÓ PERSONAL SELECCIONADA

Un català il·lustre: D. Josep de Margarit y de Biure. Virrei, Governador General de Catalunya, Lloctinent General dels Exèrcits de França i Baró d'Aguilar. Biografia premiada en el Certament que celebra el 1875 la Asociación Literaria de Gerona, Girona, 1875.

(amb Josep Coroleu i Inglada) *Las Cortes catalanas. Estudio jurídico y comparativo de su organización y reseña analítica de todas sus legislaturas, episodios notables, oratoria y personajes ilustres, con muchos documentos inéditos del Archivo de la Corona de Aragón y el del municipio de Barcelona,* Imprenta de la Revista Histórica Latina, Barcelona, 1876.

(amb Josep Coroleu i Inglada) *Catalunya francesa. Quadros històrics del sicle XVII,* Jocs Florals, Barcelona, 1876.

Lo Sometent: noticies històriques y jurídicas de sa organisió, Imprenta La Renaixensa, Barcelona, 1877.

(amb Josep Coroleu i Inglada) *Los fueros de Cataluña. Descripción comentada de la constitución histórica del Principado, sus constituciones políticas y administrativas y sus libertades tradicionales,* Imprenta de Luis Tasso hijo, Barcelona, 1878.

MEDALLES ACADÈMIQUES JOSEP PELLA I FORGAS

Periodisme. Estudis històrics de Catalunya, La Renaixensa, Barcelona, 1879.

Historia del Ampurdán: estudio de la civilización en las comarcas del noreste de Catalunya, Luis Tasso y Serra impressor, Barcelona, 1883.

Las patentes de invención y los derechos del inventor, *Industria e Invenciones*, Barcelona, 1892.

Tratado de las relaciones y servidumbres entre las fincas. Examen especial de las ordenaciones llamadas de "Santacilia", Imprenta J. Espasa, Barcelona, 1901.

Nuevo tratado de patentes de Invención con arreglo a la ley de propiedad industrial de 16 de Mayo de 1902 y su Reglamento de 12 de Junio de 1903. Obra de utilidad para inventores, fabricantes y curiales, Imprenta J. Espasa, Barcelona, 1904.

Llibertats i Antich Govern de Catalunya, Llibreria de Francesch Puig, Barcelona, 1905.

La crisis del catalanisme, Impremta de Henrich y Ca, Barcelona, 1905.

El ejercicio de la jurisprudencia especialmente en Catalunya, Imprenta de J. Jepús, Barcelona, 1906.

Joan Pere Fontanella, Academia de Jurisprudencia de Madrid, Madrid, 1911.

Codificación moderna y codificación catalana. Sistema de ley escrita en las Constituciones de Catalunya, Imprenta Hijos de J. Jepús, Barcelona, 1912.

MEDALLES ACADÈMIQUES JOSEP PELLA I FORGAS

El Código civil de Catalunya. Exposición del Derecho Catalán comparado con el Código Civil, Librería de A. Bosch, Barcelona, 1916–1918.

BIBLIOGRAFIA SOBRE EL JURISTA I EL SEU TEMPS

ALBERCH i FUGUERAS, R.: “Notes per a una biografia d’en Josep Pella i Forgas”, a *Jornades d’Història de l’Empordà. Homenatge a J. Pella i Forgas. Actes*, Patronat Francesc Eiximenis, Girona, 1987.

BADIA i HOMS, J.: “Josep Pella i Forgas, precursor de la investigació arqueològica a l’Empordà”, *Estudis sobre temes del Baix Empordà*, núm. 3, La Bisbal d’Empordà, 1984, pp. 189–199.

BURGAYA, J.: *La formació del catalanisme conservador i els models “nacionals” coetanis: premsa catalanista i moviments nacionalistes contemporanis, 1868-1901*, Tesi doctoral inèdita, UAB, 1999.

CATTINI, G.: “La historia jurídica catalana als inicis de la Restauració: les aportacions de Josep Coroleu i Josep Pella i Forgas”, a *Identitat local i gestió de la memòria. Actes del VII Congrés d’Història Local de Catalunya*, L’Avenç, Barcelona, 2004.

- “Los regionalistas catalanes en la España de la Restauración”, *Bulletin d’Histoire Contemporaine de l’Espagne*, núm. 45, Aix-en-Provence, 2011, pp. 17–42.

COSTA i FERNÁNDEZ, L.: *Josep Pella i Forgas i el catalanisme*, Rafael Dalmau, Barcelona, 1997.

MEDALLES ACADÈMIQUES JOSEP PELLA I FORGAS

GIRONA i LLAGOSTERA, D.: “En Joseph Pella y Forgas (1852–1918)”, *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, núm. 70, Barcelona, 1921, pp. 1–14.

GUILLAMET, J.: “Josep Pella i Forgas, primer historiador del periodisme català”, *L’Avenç*, núm. 68, Barcelona, 1984, pp. 24–30.

JARDÍ, E.: *Història del Col·legi d’Advocats de Barcelona*, Il·lustre Col·legi d’Advocats de Barcelona, Barcelona, 1989.

PUIGBERT i BUSQUETS, J.: “Josep Pella i Forgas, un capdavanter catalanista de la Restauració. Una lectura de «La crisi del catalanisme»”, *Revista de Girona*, núm. 75, Girona, 1976, pp. 31–36.

RIQUER, B. de: *Lliga Regionalista: la burgesia catalana i el nacionalisme (1898–1904)*, Edicions 62, Barcelona, 1977.

- “La «defenestració» política d’en Pella i Forgas, o sobre la pretesa «honradesa» electoral de la Lliga”, *Revista de Girona*, núm. 97, Girona, 1981, pp. 243–250.

- *Història, política, societat i cultura dels Països Catalans. Volum 7: La consolidació del món burgès, 1860–1900*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1996.

TERMES, J.: *Història del catalanisme fins al 1923*, Pòrtic, Barcelona, 2000.

TOMÀS, M.: *La Jove Catalunya. Antologia*, La Magrana, Barcelona, 1992.

MEDALLES ACADÈMIQUES JOSEP PELLA I FORGAS

TREMOLEDA TRILLA, J., CASTANYER MASOLIVER, P.: “Josep Pella i Forgas, 1852–1918”, dins TUDELA i PENYA, M., IZQUIERDO i TUGAS, P.: *La nissaga catalana del món clàssic*, Auriga, Barcelona, 2011, pp. 167–169.

VALLS TABERNER, F.: “Josep Pella i Forgas”, a *Anuari MCMXV–XX, Institut d'Estudis Catalans. Secció Històrico-Arqueològica*, Barcelona, IEC, 1923, pp. 911–913.

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia

Obra Social "la Caixa"